

Yaz / Summer 2018

Cilt / Volume 8

Sayı / Issue 2

Psikiyatride Güncel yılda dört kez (Mart, Haziran, Eylül ve Aralık) yayımlanan yaygın süreli bilimsel yayındır.
Four issues published annually: March, June, September, December

TPD adına Sahibi ve Sorumlu Müdürü / Published by Psychiatric Association of Turkey

E. Timuçin Oral

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Publishing Manager

Ömer Aydemir

Genel Yayın Yönetmenleri / Editors-in-Chief

Mustafa Sercan, Simavi Vahip

Yayın Yönetmenleri / Editors

Artuner Deveci, Kürşat Altınbaş

Yardımcı Yayın Yönetmenleri / Associate Editors

Aylin Ertekin Yazıcı, Medine Yazıcı Güleç, Pınar Çetinaay Aydın, Sedat Batmaz, Özlem Kuman Tunçel, Damla İşman Haznedaroğlu

Danışma Kurulu / Advisory Board

Fisun Akdeniz, *İzmir*

Erhan Akıncı, *Çanakkale*

Tunç Alkın, *İzmir*

Vesile Altınyazar, *Aydın*

Cem Atbaşoğlu, *Ankara*

Ayşe Devrim Başterzi, *İstanbul*

Can Cimilli, *İzmir*

Ayşen Esen Danacı, *Manisa*

Murat Demet, *Manisa*

Halise Devrimci Özgüven, *Ankara*

Burcu Rahşan Erim, *Balıkesir*

Turan Ertan, *İstanbul*

Cüneyt Evren, *İstanbul*

Peykan Gökalp, *İstanbul*

Leyla Gülseren, *İzmir*

Cem İncesu, *İstanbul*

İsmet Kırpınar, *İstanbul*

Işın Baral Kulaksızoğlu, *İstanbul*

Fatih Öncü, *İstanbul*

Özen Önen Sertöz, *İzmir*

Hüseyin Soysal, *İstanbul*

Bengi Semerci, *İstanbul*

Cengiz Tuğlu, *Edirne*

Zeliha Tunca, *İzmir*

Raşit Tükel, *İstanbul*

Işıl Vahip, *İzmir*

Simavi Vahip, *İzmir*

Yankı Yazgan, *İstanbul*

Olcay Yazıcı, *İstanbul*

Mustafa Yıldız, *Kocaeli*

Şahika Yüksel, *İstanbul*

"Danışma Kurulu Türkiye'de psikiyatri eğitimi veren kurumların yöneticilerinden oluşan TPD Eğitim Üst Kurulu üyelerinden oluşur ve yılda bir kez yenilenir."

Yazışma adresi / Corresponding address

Türkiye Psikiyatri Derneği

Tunus Cad. 59/5

Kavaklıdere, Ankara

Tel. 0312 468 74 97

www.psikiyatri.org.tr

e-posta:

soaydemir@yahoo.com

Grafik Tasarım ve Yayın Hizmetleri / Publishing Services

BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.

Ziya Gökalp Cd. 30/31, 06420 Kızılay, Ankara

Tel : 0 312 431 3062

Faks : 0 312 431 3602

e-posta : info@bayt.com.tr

Baskı / Printing

Miki Matbaacılık Ltd. Şti.

Matbaacılar Sanayi Sitesi 1516/1 Sk. No: 27

Yenimahalle, Ankara

Tel : 0 312 395 2128

Faks : 0 312 395 2349

ISSN 2146-331X

Baskı Tarihi: Kasım 2018

yazarlara bilgi

Yazıların İçerdiği Alt Bölümler ve Özellikleri

- **Başlık**
- **Yazar(lar)**
- **Yazar(lar)ın kısa özgeçmişi** (Her yazar için 50 kelime)
- **İletişim:** Yazar(lar)ın tercih ettiği iletişim adresi/e-posta adresi
- **Anahtar sözcükler:** Index Medicus'a göre belirlenmiş en az 3 en çok 6 anahtar sözcük
- **Türkçe Özet** (200-250 kelime)
- **İngilizce Özet** (250-300 kelime)
- **Yazı:** Her yazı en az **8**, en çok **12** sayfadan oluşur. Yazıların belirtilen sayfa sayıları **kaynaklar, tablolar ve şekiller hariç** tutularak ve **tek aralıkla** yazılmış biçime göre verilmiştir. Yazıların 12 font büyüklüğünde ve **Times New Roman** fontunda kaleme alınması gerekmektedir.
- **Olgu sunumu:** Her yazının sonunda konu ile ilgili bir olgu sunumuna yer verilmesi beklenmektedir. İşlenen konuyu iyi bir şekilde örnekleyen bir olgu, tek aralıklı ve A4 boyutunda bir sayfaya sığacak şekilde yazılmalıdır. Gerçek hasta örneklerinde hasta kimliğinin anlaşılmasını sağlayacak önlemler özenle alınmalıdır.
- **Tablolar, şekiller ve resimler:** Yazılarda okunması, anlaşılması ve sonuçta eğitimi kolaylaştıracak tablo ve şekillerin her biri en sonunda ayrı sayfalarda verilmeli ve metin içinde girecekleri yerler belirtilmelidir.
- **Alıntı pencerelerine metinden cümle önerileri:** Her yazının içinde 5-8 alıntı penceresi oluşturulacak ve bu pencerelerde yazının içinden bazı cümleler/çok kısa paragraflar okuyucunun konuya ilgisini çekmek üzere bu pencerelerde ayrıca verilecektir. Bu nedenle yazarların bu doğrultuda yapacakları öneriler konuk yayın yönetmenleri ile yayın yönetmenlerine yardımcı olacaktır. Bu alıntı pencerelerine alınacak cümle ya da cümlelere ilişkin önerilerin yazarlar tarafından ayrı bir sayfada sunulması beklenmektedir.
- **Kaynaklar:** Kaynak gösterimi ve Kaynak Künyesi Yazım Kuralları örnekleri için aşağıdaki "Kaynak Yazım Kuralları" bölümüne bakınız.

Kaynak Yazım Kuralları

Metin içinde kaynak gösterimi

- Kaynak gösteriminde Vancouver Stili kullanılacaktır.
- Kaynaklar metin içerisinde çıkış sırasına göre numaralandırılacaktır.
- Metin içinde numaralar üstsimge niteliğinde yazılacaktır. Örnek:¹.

Kaynaklar listesinde kaynak künyesi yazım kuralları

- Kullanılan kaynakların listesi yazının bitiminde "Kaynaklar" başlığı altında verilir.
- Kaynak künyesi yazımında Vancouver Stili kullanılır.
- Kaynaklar metin içinde çıkış sırası dikkate alınarak

numaralanır. Kaynaklar Listesinde numaralar yuvarlak parantez içinde verilir. Örnek: (1)

- Kaynak Listesinde tüm yazarların adları yer almaz.
- En sık kullanılan kaynak türleri olan "dergide yayımlanmış makale, kitap, editörlü kitap bölümü, yayımlanmamış tez, toplantıda sunulan bildiri ya da poster, dergide makale (elektronik), kitap (elektronik)" gibi kaynakların verilme biçimine ilişkin kurallar ve örnekler aşağıda verilmiştir. Bu örnekler dışında yer alan kaynak türlerine ilişkin yazım kuralları için Vancouver Yazım Stiline daha ayrıntılı yer aldığı kaynaklara başvurulabilir.

Dergide makale (basılmış)

- Yazar(lar).
- Dergide basılmış makalenin adı.
- Derginin adı (italik)
- Yayın yılı;
- Cilt numarası (Sayı);
- Makalenin sayfa numaraları.

Örnek: Oral ET, Vahip S. Bipolar depression: an overview. *IDrugs* 2004; 7(9): 846-50.

Kitap

- Yazar(lar).
- Kitap adı (italik yazılmalıdır).
- Seri başlığı ve numarası (eğer bir serinin parçası ise)
- Kaçınıcı baskı olduğu (eğer ilk baskı değilse).
- Yayımlandığı/basıldığı yer (eğer birden fazla yer varsa ilk belirtilen yer adını kullanın)
- Yayıncı;
- Yayın yılı.

Örnek: Goodwin FK, Jamison KR. *Manic-Depressive Illness: Bipolar Disorders and Recurrent Depression*. İkinci Baskı. New York: Oxford University Press; 2007.

Editörlü kitapta bölüm

- Bölüm yazar(lar)ı.
- Bölüm başlığı.
- Editör (isimden sonra daima (ed.) yazınız)
- Kitap adı (italik).
- Seri adı/başlığı ve sayısı (eğer bir serinin parçası ise)
- Kaçınıcı baskı olduğu.
- Yayın yeri;
- Yayıncı;
- Yayın yılı.
- Sayfa numaraları.

Örnek: Jefferson JW, Greist JH. Lithium. Sadock BJ, Sadock VA (eds) *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. 7. Baskı. Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins; 2000. 2377-90.

Yayımlanmamış tez

- Yazar.
- Tez adı (italik yazılmalıdır)
- (Uzmanlık Tezi) ibaresi.
- Kişinin uzmanlık eğitimi aldığı kurum adı.
- Tez kabul yılı.

Örnek: Sercan M. *Depresif Bozukluklarda Bedensel Belirtilerin Önemi*. (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı; 1987.

Toplantıda sunulan bildiri ya da poster

- Yazar(lar).

- Bildiri adı.
- Kongre adı (italik yazılmalıdır)
- Kongre tarihi,
- Kongrenin yapıldığı yer.

Örnek: Sercan M, Ger C, Oncu F, Bilici R, Ural C. Immigration and Violence by Mentally Disordered Offenders. *World Psychiatric Association International Congress*, July 12 -16 2006, İstanbul.

Çevrimiçi kaynak gösterimi

Dergide Makale (Elektronik): Çevrimiçi makale, basılı olan ile aynı ise basılı olan kaynak gösterilmelidir. Farklılık varsa çevrimiçi olan kullanılır. Eğer dergi makalesinin bir DOI (digital object identifier) numarası varsa URL adresi yerine onu kullanınız. DOI makalenin çevrimiçi her zaman bulunmasını sağlayan ve yayıncı tarafından sağlanan geçici bir ayırt edici kimlik bilgisidir.

- Yazar(lar).
- Dergide basılmış makalenin adı.
- Derginin adı (italik)
- [Çevrimiçi]
- Yayın yılı;
- Cilt numarası;
- (Sayı)
- Makalenin sayfa numaraları.
- Ulaşılabileceği adres: URL ya da DOI
- [Erişim tarihi]

Örnekler:

(1) Arrami M, Garner H. A tale of two citation. *Nature* (Online)2008;451(7177):397-399. Ulaşılabileceği adres: <http://www.nature.com/nature/journal/v451/n7177/full/451397a.html> [Erişim tarihi 20 Ocak 2008].

(2) Wang F, Maidment G, Missenden J, Tozer R. The novel use of phase change materials in refrigeration plant. Part I: Experimental investigations. *Applied Thermal Engineering*. [Çevrimiçi] 2007;27(17-18): 2893-2901. Ulaşılabileceği adres: doi:10.1016/j.applthermaleng.2005.06.011. [Erişim tarihi 14 Temmuz 2008].

Kitap (elektronik)

- Yazar(lar)/Editör (editör ise isimden sonra (ed.) yazınız)
- Başlık (italik olmalıdır)
- Seri adı/başlığı ve sayısı (eğer bir serinin parçası ise)
- Kaçınıcı baskı olduğu (eğer birinci baskı değilse) [e-kitap]
- Yayımlandığı/basıldığı yer (eğer birden fazla yer varsa ilk belirtilen yer adını kullanın)
- Yayıncı
- Yayın yılı
- Ulaşılabileceği adres: URL
- [erişim tarihi]

Örnek: Simons NE, Menzies B, Matthews M. A Short Course in Soil and Rock Slope Engineering. A Short Course in Soil and Rock Slope Engineering. [Çevrimiçi] London: Thomas Telford Publishing; 2001. Edinilebileceği adres: [Erişim 18 temmuz 2008].

önsöz

Yaz 2018

Saygıdeğer meslekdaşlarımız,

Türkiye Psikiyatri Derneği Sürekli Eğitim/Sürekli Mesleki Gelişim Dergisi **Psikiyatride Güncel**'in yeni bir sayısı ile karşınızdayız: **Rutin Psikiyatri Uygulamasında İlaç Etkileşimleri: Farkındalık ve Önlemler**

Son yıllarda nörobiyoloji alanında meydana gelen gelişmeler psikiyatrik bozuklukların etiyolojisi ile ilgili birçok yeni bilginin elde edilmesini sağlamış, buna bağlı olarak çok sayıda psikotrop etkili ilaç tedavide kullanılır hale gelmiştir. İlaç tedavisinde ortaya çıkan gelişmeler özellikle psikoterapötik uygulamalar ile birlikte uygulandığında psikiyatrik tedavi şansını arttırmıştır. Ancak bu süreç günlük psikiyatrik uygulamada psikotrop ilaçların en sık reçete edilen ilaç grupları arasında yer almasının yolunu da açmıştır.

Doğal olarak her ilacın yan etkileri ve zaman zaman neden olduğu advers etkileri bulunmaktadır. Klinisyen bu konular ile ilgili temel bilgi ve beceriyi edindiğinde bu sorunlar ile başa çıkma becerisini gösterecektir. Ancak güncel uygulamada, birçok sağlık kurumunda hasta başına düşen muayene süresinin olması gerekenden çok daha kısa olması, tedaviye psikoterapötik uygulamaların eklenme olanaklarının kısıtlı olması çoklu ilaç reçetelenmesinin giderek artmasına yol açmaktadır. Ayrıca psikiyatrik belirti ve bulguların bedensel hastalıklara en sık eşlik eden semptomlar olması bedensel hastalıklarda kullanılan ilaçlar ile psikotrop ilaçların çok sık birlikte kullanılması gerekliliğini getirmektedir. Yaşlı hasta grubu da gerek bedensel hastalıkları için gerekse eşlik eden psikiyatrik belirti ve bulgular için çok farklı ve fazla sayıda ilacın birlikte kullanıldığı hasta grubudur.

Bu noktada karşımıza ilaç-ilaç etkileşimleri konusu bir sorun olarak çıkmaktadır. İlaç-ilaç etkileşimleri, bir ilacın etkilerinin diğerinin etkilerini değiştirdiği özel yan etkiler kategorisini temsil etmektedir. Tercihen sinerjik etki ve terapötik fayda bekleriz, ancak toksisite, azalan terapötik etki veya yan etkiler de kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkabilir. İlaç-ilaç etkileşimleri reçete yazan hekim için bir endişe ve sorumluluk; hasta için yüksek morbidite hatta mortalite ve sağlık sistemi için artan maliyetler demektir. İlaç-ilaç etkileşimlerinden kaynaklanan sorunlar nedeni ile yatış oranının tahmin edilenden çok daha fazla sayıda olduğu birçok araştırmada gösterilmiştir.

Psikiyatride Güncel'in bu sayısında ilaç-ilaç etkileşimleri, tüm farmakokinetik ve farmakodinamik süreç aşamalarını ayrıntılı olarak ve her bir etkileşim tipini klinik sonuçları ile ele alacak şekilde değerlendirilmiştir. İlk yazıda Nevzat Yüksel konunun tanımını, risk etmenlerini ve güncel durumu değerlendirmiştir. Daha sonra Vesile Altınyazar ilaç etkileşim düzeneklerini genel olarak ele almıştır. Farmakokinetik etkileşim aşamasında, gastrointestinal sistem düzeyinde gerçekleşen etkileşimler Şeref Gülseren; dolaşım, dağılım, atılım ve ilaç taşıyıcılara ilişkin etkileşimler Önder Kavakçı; karaciğerde sitokrom enzim sistemi düzeyinde gerçekleşen Faz I etkileşimler Çağdaş Eker; Faz II etkileşimler de İrem Ekmekçi Ertek ve Nevzat Yüksel tarafından; farmakodinamik etkileşim aşamasında da, nörolojik bulgu ve belirtilere yol açan etkileşimler Hüseyin Güleç ve Hasan Usta; kardiyovasküler, hematolojik ve kolinerjik sisteme ilişkin belirti ve bulgulara yol açan etkileşimler Meram Can Saka tarafından kaleme alınmıştır.

Bu sayının psikiyatrik tedavileri uygulayan meslekdaşlarımızın bu konudaki temel bilgi ve becerilerini arttırmalarına katkıda bulunması ve daha da önemlisi son derece önemli ve yüksek maliyetlere neden olan bu sorunun önemini anlamalarına yardımcı olması dileğiyle...

Vesile Altınyazar, Mehmet Murat Demet

Konuk yayın yönetmeni

İçindekiler

Yaz 2018

Bu Sayının Konusu:

Rutin Psikiyatri Uygulamasında İlaç Etkileşimleri: Farkındalık ve Önlemler

■ Önsöz	III
■ Psikotrop ilaç etkileşimleri: Tanımlama, risk etmenleri ve sorun alanları <i>Nezhat Yüksel</i>	73
■ Psikotropik ilaç etkileşim düzenekleri <i>Vesile Altınyazar</i>	82
■ Gastrointestinal sistemde farmakokinetik etkileşimler ve klinik sonuçları <i>Şeref Gülseren</i>	92
■ Psikotropaların dolaşım, dağılım, atılım ve ilaç taşıyıcılarına ilişkin farmakokinetik etkileşimleri <i>Önder Kavakçı</i>	106
■ Faz I etkileşimler ve klinik sonuçları <i>Çağdaş Eker</i>	114
■ Farmakokinetik faz II etkileşimler ve klinik sonuçları <i>İrem Ekmekçi Ertek, Nezhat Yüksel</i>	121
■ Nörolojik bulgulara yol açan farmakodinamik etkileşimler ve klinik sonuçlar <i>Hüseyin Güleç, Haluk Usta</i>	130
■ Kardiyovasküler, hematolojik ve kolinerjik bulgular ile giden farmakodinamik etkileşimler ve klinik sonuçlar <i>Meram Can Saka</i>	137